

12. Odpoveď ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky P. Plavčana na interpeláciu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky O. Dostála podanú 27. mája 2016 vo veci postoja k návrhom a odporúčaniam v správach verejného ochrancu práv

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 01-07-2016		
Číslo spisu: PIEDS-386/2016		
Listy: 9	Prílohy: —	
RZ	ZH	LU

Minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Peter Plavčan

Bratislava ^{29.} júna 2016
Číslo: 2016-16987/27067:5-sekr.

Vážený pán poslanec,

k Vašej interpelácii z 27. mája 2016 vo veci postoja k návrhom a odporúčaniam predloženým v správach verejného ochrancu práv Vám poskytujem nasledovné stanovisko:

Jedným z princípov výchovy a vzdelávania v súlade § 3 písm. d) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je, že výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na princípe zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie. Ďalej zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania a ustanovuje prostriedky právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady.

S cieľom praktického naplňovania nediskriminácie v školskom systéme priamo riadená organizácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len "MŠVVaŠ SR") Metodicko-pedagogické centrum pripravuje projekt "Škola otvorená všetkým", ktorý sa zameria na realizáciu neformálneho vzdelávania ako nástroja predchádzania nesprávneho zaradovania detí do systému špeciálneho školstva a zvýšenie zaškolenosti detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“). Otázka odstraňovania a eliminácie prejavov segregácie bola v projektovom zámere posilnená po spoločnom stretnutí so zástupcami mimovládnych organizácií EDUROMA, CVEK, Človek v tísni a SGI. Boli dohodnuté rozšírené oblasti evalvácie vo vzťahu napr. k zaradovaniu detí do tried základných škôl a tvorbe lokálnych plánov odstraňovania a eliminácie prejavov segregácie .

Aby sa predišlo nesprávnemu diagnostikovaníu detí zo SZP, vydalo MŠVVaŠ SR dňa 4. 3. 2016 listom č. 2016-11850/9969:1-100A usmernenie „Postup centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri posudzovaní školskej pripravenosti detí zo SZP“, ktorého súčasťou bola metodická informácia pre odborných zamestnancov poradenských zariadení, ktorú vypracoval Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie.

Do špeciálnych škôl sa prijímajú deti a žiaci na základe odborných diagnostických vyšetrení, písomnej žiadosti zákonného zástupcu o prijatie do špeciálnej školy a písomného súhlasu zákonného zástupcu. Do vzdelávacieho variantu A sa prijímajú žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím. Mentálne postihnutie neumožňuje zvládnuť vzdelávací štandard

bežnej základnej školy v celom rozsahu. Rodičia detí so zdravotným postihnutím nechápu výchovu a vzdelávanie v špeciálnych školách ako segregáciu svojich detí, alebo dokonca diskrimináciu, pretože danú školu si vybrali sami na základe uváženia a slobodného rozhodnutia. Naopak, zrušenie možnosti vzdelávať sa žiakovi s ľahkým mentálnym postihnutím v špeciálnej základnej škole by mohli chápať ako porušovanie demokratických princípov spoločnosti. Ako daňoví poplatníci tohto štátu majú právo vybrať pre svoje deti také vzdelávanie, ktoré zodpovedá ich schopnostiam a stupňu postihnutia. Pre mnohých z nich je ich umiestnenie v špeciálnych školách často poslednou možnosťou pre plnenie povinnej školskej dochádzky po vyčerpaní všetkých ostatných možností.

K odporúčaniam vo vzťahu k reedukačným centráм uvádzam nasledovné skutočnosti.

Použitie možnosti reedukačných centier uplatňovať výchovné opatrenie, ktorým je umiestnenie dieťaťa na maximálne 24 hodín v ochrannej miestnosti, je v zákone ustanovené pre prípady, kedy sa dieťa s pomocou psychológa potrebuje upokojiť, dokonca niekedy aj na vlastnú žiadosť. Je dôležité, aby tento prístup riaditelia uplatňovali v súlade so zámerom zákona. Možnosť existencie ochranných miestností a ich účelnosť nenamieta ani Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Existujú reedukačné centrá, ktoré túto možnosť nevyužívajú.

Za alternatívnu formu reedukácie sa považuje možnosť vytvorenia oddelenia s otvoreným režimom, ktorý umožňuje § 122, ods. 7, písm. c) školského zákona. V zmysle § 7 vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 323/2008 Z. z. o špeciálnych výchovných zariadeniach sa v tomto oddelení výchova a vzdelávanie organizujú tak, aby sa čo najviac približovali prirodzenému rodinnému prostrediu, je preto potrebné zo strany zriaďovateľov iniciovať a riešiť v reedukačných centrách rozšírenie možností uplatňovania tejto legislatívnej možnosti.

Pri umiestnení dieťaťa do reedukačného centra sa má zohľadňovať najmä jeho vek, pohlavie a typ školy, ktorú navštevuje – tak, aby mu bolo umožnené pokračovať v učebnom alebo študijnom odbore, alebo ho zaradiť do vhodného učebného odboru, ak ide o dieťa, ktoré navštevuje školu pre žiakov s mentálnym postihnutím. Školské vzdelávacie programy v reedukačných centrách sú totožné so školskými vzdelávacími programami v iných školách rovnakého typu. V niektorých zariadeniach sú otvorené kvalifikačné kurzy. Kurzy sa osvedčili najmä v prípadoch žiakov, ktorí majú ukončených menej ako 8 ročníkov špeciálnej základnej školy, sú v zariadení menej ako rok, do reedukačného centra prídu z výkonu trestu odňatia slobody alebo čakajú na umiestnenie v nápravno-výchovnom zariadení. Existujú tiež možnosti vzdelávania sa detí mimo reedukačného centra – v gymnáziu či na stredných odborných školách, dostupných reedukačnému centru. Je dôležité, aby riaditelia reedukačných centier mali záujem rozšíriť prístup k vzdelávaniu detí počas ich pobytu v reedukačnom centre zaradením nových učebných odborov. Dodržiavaním práva na vzdelanie v špeciálnych výchovných zariadeniach sa zaoberá Štátna školská inšpekcia.

K opätovnému zavedeniu diagnostiky detí ešte pred ich umiestnením do reedukačného centra je potrebné v súčinnosti s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR iniciovať zmeny v zákone č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov tak, aby súdne

rozhodnutie určovalo povinnosť diagnostikovania dieťaťa pred nástupom do reedukačného centra, najmä aby umiestneniu v reedukačnom centre predchádzal diagnostický pobyt v diagnostickom centre, kde by bolo dieťa diagnostikované a odborníkmi pripravené na pobyt v reedukačnom centre.

Napriek tomu, že prieskum Kancelárie verejného ochrancu práv zameraný na prax škôl pri získavaní informovaného súhlasu rodičov potvrdil prevažujúcu dobrú prax škôl pri jeho získavaní, MŠVVaŠ SR na základe návrhu verejnej ochrankyne práv odporučilo v Pedagogicko-organizačných pokynoch na školský rok 2016/2017 školám a školským zariadeniam zabezpečiť, aby bol informovaný súhlas zákonného zástupcu získaný písomne, s vlastnoručným podpisom zákonného zástupcu a s uvedením poznámky, že zákonný zástupca bol poučený o dôsledkoch svojho súhlasu. Pred súhlasom je potrebné poskytnúť zákonnému zástupcovi nevyhnutné informácie zrozumiteľným spôsobom a s prihliadnutím na konkrétnu situáciu vo výchovno-vzdelávacom procese, na ktorú sa takýto súhlas vyžaduje.

Vážený pán poslanec,

na záver Vás ubezpečujem, že MŠVVaŠ SR naďalej pracuje na úlohách, ktoré vedú k dodržiavaniu a ochraňovaniu základných práv a slobôd detí a k plneniu vnútroštátnych a medzinárodných záväzkov SR.

S úctou



Na vedomie:

Andrej Danko, predseda Národnej rady Slovenskej republiky

Vážený pán
Ondrej Dostál
poslanec
Národná rada Slovenskej republiky
Bratislava